

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 2 5 3 T 5 1 1 1 2

ZIMSKI IZPITNI ROK

ŽIVILSTVO IN PREHRANA

Izpitna pola 2

Torek, 3. februar 2026 / 75 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik ter
numerično žepno računalno brez grafičnega zaslona in možnosti simbolnega računanja.*

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Izpitna pola vsebuje 5 strukturiranih nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 25. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 3 prazne.

1. Slaščičarski izdelki.

Slika A

(Vir: <https://www.zito.si/sl/izdelek/...>
Pridobljeno: 21. 8. 2024.)

Slika B

(Vir: <https://www.pekarna-rz.si/izdelek/...>
Pridobljeno: 21. 8. 2024.)

1.1. Poimenujte slaščičarska izdelka na sliki A in sliki B.

slika A: _____

slika B: _____

(1 točka)

1.2. Iz katerih vrst testa sta narejena izdelka na sliki A in sliki B?

slika A: _____

slika B: _____

(1 točka)

1.3. Obkrožite tisto navedbo, ki pravilno dopolnjuje poved.

Osnovne sestavine sladkor, maščoba, moka so v razmerju 1 : 2 : 3 pri

kvašenem / listnatem / krhkem testu.

Valjanje in zlaganje je tehnološki postopek pri izdelavi **paljenega / listnatega / krhkega** testa.

Pri **krhkem / listnatem / medenem** testu ne uporabljamo kemijskih rahljalnih sredstev.

Fizikalno rahljanje uporabljamo pri izdelavi **krhkega / listnatega / medenega** testa.

(2 točki)

1.4. Iz spodnjega recepta za krhko testo izračunajte, koliko % maščobe vsebuje testo.

900 g moke

300 g sladkorja

600 g masla

10 g pecilnega praška

2 g soli

5 g limonine lupine

Račun:

Odgovor: _____

(1 točka)

2. Pivovarstvo.

2.1. Naštejte osnovne surovine za proizvodnjo piva.

(1 točka)

- 2.2. Doma želite izdelati pivo. Prek spletne strani ste kupili paket All grain za 22 L piva stila German Pilsner. Paket (za 22 L) vključuje zmleti slad, mešanico hmelja, ustrezen kvas in navodila za izdelavo: 3,9 kg (zmletega) slada Pilsen, 13,0 g hmelja Magnum, 50,0 g hmelja Mandarina Bavaria, 12,0 g kvasovk Fermentis Safale K-97.

(Vir: <https://pivovarium.si/si/all-grain-paketi/699-twisted-pils.html>. Pridobljeno: 28. 8. 2024.)

Doma imate na voljo posodo za izdelavo 10 L piva. Izračunajte, koliko zmletega sladu, mešanice hmelja in kvasovk morate stehtati.

Računi:

(2)

Odgovor: _____

---

(1)
(3 točke)

- 2.3. Alkoholno vrenje pivine poteka povsem avtomatizirano v visokih konusnih posodah – fermentorjih. Na črto napišite formulo za alkoholno vrenje pivine.

(1 točka)

3. Konzumno mleko.

3.1. Na embalažni enoti konzumnega (kupljenega) mleka so navedeni naslednji podatki:

PASTERIZIRANO HOMOGENIZIRANO POLNO MLEKO.

Vaša naloga je, da na črtah spodaj kratko strokovno pojasnite, kaj pomenijo pojmi:

– PASTERIZIRANO MLEKO

_____ (1)

– HOMOGENIZIRANO MLEKO

_____ (1)

– POLNO MLEKO

_____ (1)
(3 točke)

3.2. Naštejte **dve** vrsti embalažnega materiala, v katerega smemo polniti takšno mleko.

_____
_____
(1 točka)

3.3. Presežke surovega mleka lahko predelamo v polnomastno mleko v prahu.

Izračunajte, koliko kg takega mleka v prahu dobimo iz 200 kg surovega mleka, ki ima povprečno kemijsko sestavo. Zanimarite izgube pri sušenju in dovoljen delež vode v mleku v prahu. Odgovor napišite na označeno črto.

Račun:

Odgovor: _____ (1 točka)

4. Izdelava mesnih izdelkov.

4.1. Izdelali smo šunko v ovitku. Uporabili smo aditive: fosfate, nitritno sol, mononatrijev glutaminat, askorbinsko kislino. Pri prerezu šunke smo ugotovili, da so posamezni kosi nepovezani, v sredini prereza pa je velika luknja. Kaj je najverjetnejši vzrok za to?

- A Ni bilo dodanega dovolj antioksidanta.
- B Pri polnjenju kosi niso bili dovolj stisnjeni.
- C Premalo začinjeno meso.
- D Premalo dodane vode pri pripravi.

(1 točka)

4.2. Nitritna sol ima pomembno vlogo pri proizvodnji konzerviranih mesnih izdelkov. V prodaji je ne moremo dobiti čiste, temveč le v mešanici s kuhinjsko soljo. Zakaj?

- A Ker je močno korozivna in uničuje stroje v predelavi.
- B Da ne pride do pomote pri odmerjanju primerne količine.
- C Ker deluje oksidativno na mišično tkivo.
- D Ker je zelo redka in dragocena.

(1 točka)

4.3. Vsak izmed aditivov, uporabljenih v šunki, ima pomembno tehnološko vlogo. V razpredelnici je v prvem stolpcu naveden tehnološki namen uporabe aditivov. V drugi stolpec ob vsakem namenu vpišite ustrezen aditiv.

Tehnološki namen	Aditiv
vezava vode, stabilna emulzija	
konzervirajoč učinek	
izrazit okus	

(3 točke)

5. Označevanje živil.

Dobro si oglejte hranilno in energijsko vrednost obeh izdelkov.

Koruzni kosmiči

Povprečna hranilna vrednost na 100 g
 Energijska vrednost kcal 397,00
 kJ 1678,00

Maščobe	4,40 g
od tega nasičene maščobe	1,00 g
Ogljikovi hidrati	79,20 g
od tega sladkorji	26,80 g
Prehranske vlaknine	2,10 g
Beljakovine	7,60 g
Sol	0,93 g

Sestavine: koruzni zdrob (67,9 %), sladkor, ARAŠIDI (8,1 %), dekstroza, med (2,0 %), jedilna sol, magnezijeva sol (magnezijev klorid), invertni sladkorni sirup, melasa, sredstvo za uravnavanje kislosti: natrijevi fosfati, kalijeva sol (kalijev klorid), antioksidant: izvleček, bogat s tokoferolom.

(Vir: <https://www.spar.si/online/search/?q=KORUZNI+KOSMI%C4%8C&query=KORUZNI+KOSMI%C4%8C&hitsPerPage=72&q1=&x1=productlifestyleInf&substringFilter=pos-visible:81701>. Pridobljeno: 2. 7. 2024.)

Pirin kruh

Povprečna hranilna vrednost na 100 g
 Energijska vrednost kcal 267,00
 kJ 1127,00

Maščobe	5,80 g
od tega nasičene maščobe	0,90 g
Ogljikovi hidrati	40,60 g
od tega sladkorji	3,30 g
Prehranske vlaknine	4,80 g
Beljakovine	10,80 g
Sol	1,40 g

Sestavine: PIRINA MOKA (PŠENICA), voda, PIRINI OTROBI (PŠENICA), PIRIN SLAD (PŠENICA), sončnično seme, SOJIN DROBLJENEC, jabolka v prahu, kvas, OVSENI KOSMIČI, jodirana sol, sladkor, krompirjevi kosmiči, vlaknine korenja, RŽENO KISLO TESTO, sredstvo proti sprijemanju: E170, emulgatorji: E471, E472e, regulator kislosti: kalcijev acetat.

(Vir: <https://www.spar.si/online/pirin-kruh-pekarna-spar-350g/p/448766>. Pridobljeno: 2. 7. 2024.)

5.1. Glede na navedene sestavine obeh izdelkov ugotovite, kateri je prevladujoči ogljikov hidrat v obeh živilih in kaj je glavni razlog, da ga uživamo.

(1 točka)

5.2. Izberite živilo, ki je primernejše za izboljšanje prebave, in pojasnite, zakaj.

(1 točka)

5.3. Izpišite pet aditivov iz seznama sestavin obeh izdelkov.

(1 točka)

5.4. Utemeljite, katero živilo je manj primerno za sladkornega bolnika.

(1 točka)

5.5. Koliko dnevnih potreb po energiji pokrijemo (povprečen dnevni vnos za odraslo osebo je 2000 kcal), če zaužijemo dve rezini pirinega kruha – 222 g?

Račun:

Odgovor: _____
(1 točka)

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran